

สอนคนให้สนใจภาษา

ชาติรี สำท

การสอนภาษาไทยนั้นเป็นเรื่องง่าย ใครก็สอนได้ถ้าสอนให้เด็กรู้จัก จัด มากกว่ารู้จัก จด ให้เด็กรู้จัก การจัดการ ไม่ใช่จดจำคำสอนของครู เพื่อท่องจำ ทำข้อสอบ ไม่ว่าจะสอน ม.ป.ก. หรืออะไรก็ตาม ถ้ามุ่งนำหนังสือจากส่วนกลางมาสอนจะยากเพราะ

1. เล่มหนา
2. เรื่องยาว
3. คำไม่ตรงใจเด็ก

ครูผู้สอนลองเขียนเรื่องเอง ทำหนังสือเอง ครูเขียนหนังสือสอนเด็ก ๆ เรื่องที่ใช้ภาษาง่าย ๆ อ่านวันเดียวรู้เรื่อง เช่น

ลูกแมว

ลูกแมว เดิน

ลูกแมว เดินไป

ลูกแมว เดิน ไป เดิน มา

ลูกแมว เดิน ไป เดิน มา หา พ่อ

ลูกแมว เดิน ไป เดิน มา หา แม่

ลูกแมว เดิน ไป เดิน มา หา พ่อ หา แม่

พอเด็กอ่านได้ ครูก็เพิ่มคำเข้าไป เป็น “ไก่” เด็กก็จะเขียน “อ่านว่า”

ลูกไก่

ลูกไก่ เดิน

ลูกไก่ เดิน ไป

* อาจารย์ 3 ระดับ 9 โรงเรียนคุรุชนพัฒนา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองยะลา

ลูกไก่ เดิน ไป เดิน มา
ลูกไก่ เดิน ไป เดิน มา หา พ่อ
ลูกไก่ เดิน ไป เดิน มา หา แม่
ลูกไก่ เดิน ไป เดิน มา หา พ่อ หา แม่

เปลี่ยนคำบ่อย ๆ เป็น ลูกนก ลูกช้าง ลูกหนู ซึ่งคำเหล่านี้ คือคำที่เด็ก ๆ เสนอมาเอง จะเห็นได้ว่า คำหรือเรื่องทั้งหมดที่กล่าวมา สามารถโยงไปสอนเรื่องสัตว์ใน สปช. พับสัตว์ได้ วาดรูปสัตว์ได้ ร้องเพลงสัตว์ได้ เดินท่าทางสัตว์ได้ สอนคุณธรรมจริยธรรมด้วยนิทานเรื่อง สัตว์จอมขยัน มดผู้กล้าหาญ ได้ และเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ อ่านคำโดด ๆ เช่น

ลูก เดิน ไป มา หา
แมว พ่อ แม่ ม้า

แล้วให้เด็กนำคำเหล่านี้มาร้อยเป็นคำ วลี และเป็นประโยคสั้น ๆ ใหม่ก็จะได้

ลูกม้า เดิน
ลูกแมว เดิน
ลูกม้า เดิน หา ลูกแมว
ลูกม้า เดิน หา พ่อแมว
พ่อม้า เดิน หา ลูกแมว

พอเด็กเขียนได้จะต้องให้เด็กอ่าน เพราะจะช่วยให้เด็ก อ่านเป็น เขียนเป็น คำเหล่านี้เด็กแต่ละคนจะนำมาเรียงใหม่ให้เป็นเรื่องไม่เหมือนกัน เราก็จะได้ บทเรียนเขียนโดยเด็ก จะเห็นได้ว่าหนังสือเล่มแรกครูเขียน แต่ เล่มต่อ ๆ ไป เด็กเขียน ก็จะได้หนังสือเรียนที่ดีสำหรับเด็กมาก ๆ เด็กจะสามารถสอนเด็ก ครูคอยอำนวยความสะดวก แต่ผลงานบทเรียนเขียนโดยเด็กนั้น ครูให้เก็บเข้าแฟ้มเป็นผลงานของเด็ก เขียนมาก ๆ มาเลือกเรื่องเด่นได้เป็น PORTFOLIO โดยที่ครูไม่ต้องเหนื่อย จะเห็นว่าเราได้งานมาก คือ

1. หนังสือเขียนโดยเด็ก
2. PORTFOLIO
3. การประเมินผลแบบ AUTHENTIC ASSESSMENT
4. เด็กพัฒนาการอ่าน - เขียนตามศักยภาพของตน

พอเราสามารถช่วยให้นักเรียนผลิตผลงานได้ด้วยตนเอง แล้วเราก็ขยายผลแจกลูก - ผสม

คำ ได้เพราะเด็กต้องการคำใหม่

“ครูครับ เสือ เขียนอย่างไร”

“ลูกเขียน เรือ ได้ไหม”

“ไม่ได้ครับ”

ครูเขียน เรือ ให้อูแล้วสอนสะกดคำ เสือ เสือ เด็กก็จะได้ เสือ เสือ เสือ อย่าสอนเด็กมา
สับสน สอนสิ่งที่เขาต้องการ พอถาม เหงื่อ

“ลูกเขียน เหลือ ได้ไหม”

สอนให้เขียน เหลือ เหือ เหือ พอแล้วได้ 3 คำ แต่เด็กได้กระบวนการเรียนรู้ รู้ว่าคำคำ
มีกลุ่มคำไม่ใช่คำเดียว ถ้าอ่าน เขียนคำหนึ่งได้ก็สะกดหาคำต่อไปได้ ปลอຍให้หาคำจากหนังสือ
เรียนภาษาไทยบ้าง โดยเฉพาะคำอ่านท้ายบทเรียนสิ่งเหล่านี้จะเสริมการสอนเรามาก ข้อสำคัญครู
ใจร้อน

ผมเคยสอนคำใหม่ให้เด็กเป็นเรื่อง เรื่องผักสวนครัว (ชั้นป.1) ผมชวนเด็กไปเที่ยวใน
เกษตรสวนครัว พอกลับเข้าห้องเด็กบอกว่า ผักชีสวนครัว เด็กพูดได้แต่ยังอ่านไม่ได้ ผมจึงเขียน

ผักชี

ผักชี

ผักชี

ผักชี

เป็นผักสวนครัว

สอนครั้งเดียวเด็กอ่านได้ เปลี่ยนผักอื่นก็อ่านได้ สนุกด้วยสอนอย่างนี้ ที่นี้มีปัญหาว่า ต่อ
จะสอนอย่างไร

เด็กนั้นมีธาตุรู้ นักเรียนแต่ละคนเขาจะมีผลงานการอ่าน พอเขาอ่านได้ปลอຍให้อ่าน ครู
ไปคุมการอ่านของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กอ่านล่วงหน้า ในห้องเรียนของเรา บางคนอ่านหนังสือได้
บางคนพอจะเริ่มอ่าน เราอย่าใจร้อน อย่าสอนให้ทุกคนอ่านได้เท่า ๆ กัน มันผิดธรรมชาติ ที่ว่า
ให้เท่า ๆ กัน คือทั้งห้องสอนอ่านเรื่องเดียวกัน เสียงดังฟังชัด แต่อ่านออกจริง ๆ ครั้งหนึ่งส่วนอีก
ห้องอ่านตามเพื่อน นั่นคือ ภาพลวงตา เราจะพบภาพลวงตานี้ทุกแห่งหน เพราะการสอนอยู่บน
ฐานของการกลัว กลัวว่าถ้ายอมรับว่า เด็กอ่านไม่ออก แล้วครูจะเสียหน้า ผมเองนั้นสอนเด็ก บาง
อยู่ป.3 อ่านหนังสือป.1 ยังไม่ออกก็มี แต่ผมต้องสอน สอนเด็ก สอนคน ไม่สอนหนังสือ ผมจึง
วิธีสอนธรรมชาติ หรือเรียกว่าสอนแบบอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ คือให้ธรรมชาติเป็นหนังสือ เด็ก
อ่านจากธรรมชาติ แล้วเขียนหนังสือขึ้นมา เขาอ่านเอง เขียนเอง เขาก็อ่านได้ นาน ๆ ไปเขาก็อ่านหนังสือ
อื่นออก เพราะทุกคนนั้นมีธาตุรู้ในตัวเอง คือรู้ว่าอ่านได้คำไหน คำไหนอ่านไม่ได้เด็กทั้งห้องยอม
อ่านออกเขียนได้ไม่เท่ากัน เพราะมันอยู่ที่ความแตกต่างระหว่างบุคคลนั่นเอง

เชื่อไหมว่า เด็กนั้นถ้าเราเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้แสดงศักยภาพทาง การอ่าน การเขียน
ด้วยตัวของตัวเองแล้ว เด็กจะดึงศักยภาพของตนออกมาให้เป็นผลงานให้ครูได้อ่านด้วยความภูมิใจ
ฝีมือการสอนของครู ถ้าครูมีความเชื่อว่าการจัดการศึกษาคือการพัฒนาศักยภาพของบุคคลแต่ละคน
ไม่ใช่การคัดเลือกหรือการจัดอันดับบุคคล คือทุกคนจะสามารถอ่านออก เขียนได้ไม่เท่ากันและทุกคน
มีธรรมชาติการเรียนรู้ในตัวเอง ครูจะต้องไม่บังคับให้ทุกคนอ่านได้เท่ากัน ถ้าใครไม่ทันเพื่อนก็

ถ้าชั้นอยู่นั้นแหละ มันผิดธรรมชาติ คนเรานั้นย่อมรู้ไม่เท่าทันกัน คนหนึ่งรู้อย่างหนึ่ง อีกคนก็รู้อีกอย่างหนึ่ง เด็กบางคนอ่านหนังสือไม่ค่อยออก แต่ว่าดรูปเก่ง เปิดโอกาสให้เขาวาดรูปตามอิสระ เสริมให้เก่งทางนี้ เล่นบิลเลียดเก่งยังได้เป็นเศรษฐี เล่นฟุตบอลเก่งยังได้เป็นเศรษฐี ต่อยมวยเก่งยังได้เป็นเศรษฐี เราต้องสร้างสิ่งนี้ให้มีในห้องเรียน เด็กบางคน ผู้ชายนะ ที่โรงเรียนครูชนพัฒนาชั้น ป.4 ชอบทำขนมรวงผึ้งขาย ทำทุกวันเขาเป็นสุข เขาสนุก ครูต้องสอนเขาให้ทำขนมให้เป็นโตขึ้นก็จะได้เป็นอาชีพ ไม่จำเป็นว่าจะต้องจบมหาวิทยาลัย เพราะมีสิ่งแวดล้อมแค่นั้น แต่ปัญหาการเลี้ยงตัวเองเขามีมากกว่าที่เห็นในห้องเรียน เราต้องเปิดโอกาสให้เขา ส่งเสริมเขา สนับสนุนเขา ให้มีโอกาสในการฝึก ให้เขาทำขนมขายทุก ๆ วัน จนติดเป็นนิสัยที่ดี ให้เขาทำบัญชี ให้เขาวิจารณ์ผลงานตนเองในแต่ละวันและให้เขาพัฒนาฝีมือเขา เขาก็จะเป็นคนที่สมบูรณ์

การสอนภาษาไทยนั้น อย่าสอนเป็นส่วน ๆ คือ พุด พุด พุด เขียน เขียน เขียน ฟัง ฟัง ฟัง อ่าน อ่าน อ่าน ต้องให้ทุกทักษะแต่งงานกันเป็นหนึ่งเดียว สอนแบบคอนเสิร์ต คือทั้งร้อง ทั้งรำ ทั้งเต้น ฟัง พุด อ่าน เขียน และคิดเป็นหนึ่งเดียวแสดงออกไปพร้อม ๆ กันและสอนให้เป็นเรื่อง เช่น เรื่องสัตว์ป่าที่หายไปเรื่องนี้กิจกรรมจะต้อง

1. สัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน
2. จัดบันทึกคำสัมภาษณ์
3. นำเรื่องราวมารวมอภิปรายหาข้อสรุป
4. บันทึกข้อสรุป
5. เขียนรายงานหรือเขียนเรื่องส่งครู

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมทั้งหมดนั้นเด็ก ๆ ได้ลงปฏิบัติจริง ได้ฝึกตั้งคำถาม ฝึกมารยาทการพูด มารยาทการฟัง ฝึกความอดทน สร้างคนให้เกิดลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ แต่ถ้าสอนแยกส่วน คือ ฟัง ๆ ๆ ๆ พุด ๆ ๆ ๆ ๆ เด็กจะไม่สนุก ครูก็ไม่สนุก นี่ได้ออกหมู่บ้าน ได้เปลี่ยนจากห้องแคบ ๆ ไปสู่โลกแห่งความเป็นจริง

ถามว่าแล้วไวยกรณ์จะสอนตอนไหน ก็ตอนประเมินผลงานเพื่อปรับปรุงนั่นแหละ มาวิจารณ์ข้อความกันยกประโยคมาชี้ให้เห็น แล้วมอบงานให้ไปแต่งประโยคที่ต้องการว่าจะเอาอะไรบ้าง กริยากรรม บุพบท ทุกอย่างสอดแทรกได้ทั้งนั้น อย่าแยกส่วน

การให้นักเรียนเขียนเรื่องต้องให้รู้จักตั้งชื่อ ถ้าให้เขียนเรื่อง ลูกเปิดที่หายไป มรณะภักจากยาเสพติด หรือ ฝืนใจดี นางฟ้าใจร้าย เรื่องแบบนี้เด็กจะเขียนแบบมีจินตนาการผสม ถ้าตั้งชื่อเรื่องดิน ประโยชน์ของดิน เด็กจะเขียนแบบรายงานเชิงวิชาการ เพราะชื่อเรื่องก็สำคัญต่อการเขียน เรื่องของเด็ก ๆ ด้วย และอีกอย่าง ตัวอย่างการเขียนเรื่องดี ๆ ควรให้เด็ก ๆ อ่านบ่อย ๆ เด็กจะมีรูปแบบที่ดี และไฝหารูปแบบการเขียนเป็นแนวของตนเองได้ คนเขียนหนังสือต้องมีแนวการเขียนของตนเอง จึงจะเขียนหนังสือได้

อีกอย่างหนึ่งในปัจจุบันนี้เด็ก ๆ ของเรา ค้นคว้าหาข้อมูลมาเขียนไม่เป็นเพราะขาดการฝึก
ด้านนี้ ครูควรฝึกให้นักเรียนเขียนเรื่อง โดยค้นคว้าจากหนังสือมีแหล่งอ้างอิงข้อมูล มาเขียนมีบรรณานุกรม
และต้องสอนให้เด็ก ๆ รู้จักการวิเคราะห์หิววิจารณ์ตัดสินชี้ได้ว่า ดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยมี หลัก มีเกณฑ์
ไม่ใช่มีความรู้สึก จะตัดสินโดยรู้สึกว่ามีดี ไม่มีดี ไม่ได้ ต้องบอกข้อมูล ต้องบ่งบอกเกณฑ์ได้ว่า ดี
อย่างไร

สังคมปัจจุบันนี้ ขึ้นต้นด้วยข้อเท็จจริง คือ เท็จก่อน หาความจริงทีหลัง ต้องสอนให้เด็ก
วิเคราะห์ให้ได้ว่าอะไรจริง ไม่จริง เพราะหลักสูตรบ่งได้ชัดเจนว่า

“ต้องให้เด็กรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมของโลก” นี่คือนัยของหลักสูตร
ในหลักสูตรนั้นบอกด้วยว่า จะให้เด็กรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้ ต้องดูจุดหมาย หลักสูตร
หน้า 1

“สามารถวิเคราะห์ สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างมี
ผล ด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์”

และจะสอนให้บรรลุจุดหมายที่หลักสูตรวางไว้ได้นั้น ต้องเปิดไปดูหน้า 4 ของหลักสูตร
บอกไว้ในแนวดำเนินการเช่น

1. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
3. จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการ
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการเรียนรู้
5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง
6. จัดการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นอย่างย่อ ต้องดูของจริงในหลักสูตรซึ่งยาวกว่านี้ และมากข้อกว่า จะ
ได้ว่าถ้าเปิดโอกาสให้เด็กปฏิบัติจริงโดยบูรณาการการสอนและยึดเด็กเป็นจุดศูนย์กลางแล้ว เราก็จะได้
งานที่ดีจากเด็ก เมื่อเด็กทำงานเสร็จก็ส่ง ป.01 ให้เด็กดูว่างานของเขาที่ทำไว้ผ่านจุดประสงค์อะไร
ไหน 1 หรือ 2 หรือ 3 จุดประสงค์ใดบ้างที่ไม่ผ่าน ให้ร่วมกันคิดว่า จะทำอย่างไรจึงจะผ่าน ทำเสร็จ
อะไรต่อไปอีกให้เด็กคิดและทำต่อไป นั่นคือ สอนให้เด็กรู้จักจัดการ

และหลักสูตรการสอนเพื่อให้เด็ก ๆ เกิดการเรียนรู้ นั่น เด็กต้องค้นคว้าหาความรู้ เรียกว่า ศึกษา
หาข้อมูล พอได้ข้อมูลมาก็ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย เราเรียกว่า ข้อมูลความรู้ เมื่อเด็ก ๆ ได้รับข้อมูล
ความรู้แล้ว นำข้อมูลความรู้มาเขียนเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ก็เกิดเป็น ความรู้ ที่ยังอยู่ในใจของเด็ก ทำบ่อย
จนเป็นทักษะถาวร ก็จะเป็นปัญญา นี่คือการเรียนแบบให้เกิดความรู้ที่เราต้องการพฤติกรรมที่เร
รู้อย่างนี้เกิดขึ้นกับเด็ก ๆ ของเรารับ

ตัวอย่างกิจกรรมสอนให้เด็กฝึกปฏิบัติจริง

1. ลองให้เด็กดูดวงจันทร์ วาดรูปดวงจันทร์ทุกคน บันทึกวันที่ดู ขึ้น แรม เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ เช่น ฝนตก น้ำท่วม ให้ดูข่าวในวันรุ่งขึ้น บันทึกลงไปว่า คืนที่ดู ดวงจันทร์นั้นมีปรากฏการณ์ทางอากาศ พื้นดินอย่างไร
 - ฝึกการบันทึก
 - ฝึกการสังเกต
 - ฝึกการสนใจอุตุนิยม
 - ฝึกการวิเคราะห์วิจารณ์
2. ดูดวงอาทิตย์ สีดวงอาทิตย์ตอนเช้า จะเปลี่ยนไปตามฤดูกาลไหม
3. ดมกลิ่นต้นไม้ต่างเวลาเพื่อฝึกสัมผัสธรรมชาติ
4. ดมกลิ่นใบไม้ต่างเวลาเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อธรรมชาติ
